

Nr 59.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1932 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för utvidgning av Skillingaryds skjutfält.

(1:a avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1932 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1932/1933 har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkt 63 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att för utvidgning av Skillingaryds skjutfält för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 165—181 av åberopade statsrådsprotokollet.

Under punkten 74 i det vid 1928 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden anmälde dåvarande chefen för försvarsdepartementet vissa av vederbörande myndigheter framtänkta förslag om utvidgning av Skillingaryds och Remmene skjutfält.

Vidkommande sättet för utvidgningarnas genomförande samt frågan om beredande av medel för ändamålet anförde departementschefen, att utvidgningen borde äga rum successivt under loppet av de närmaste åren, varigenom kostnaderna kunde fördelas å flera budgetperioder. För budgetåret 1928/1929 syntes medelsanvisningen — jämväl avseende skjutfältet vid Remmene — kunna begränsas till 50,000 kronor. I enlighet med departementschefens i anslutning härtill gjorda hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för utvidgning av vissa skjutfält för budgetåret 1928/1929 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor. Ifrågavarande belopp beviljades av riksdagen.

I 1929 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln punkten 69) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1929/1930 anvisa ett belopp av 200,000 kronor, avsett för markförvärv för skjutfältets utvidgning i huvudsaklig överensstämmelse med en av chefen för Smålands arméartilleriregemente framlagd plan.

I skrivelse nr 4 A (punkten 61) anförde 1929 års riksdag, att riksdagen icke kunnat undgå att finna de kostnader, som utvidgningen av Skillingaryds skjutfält skulle medföra, vara så avsevärda, att riksdagen ansett det böra tagas under allvarligt övervägande, huruvida det icke skulle vara i ekonomiskt hän-

seende fördelaktigare att i stället företaga utvidgning av annat skjutfält, eller om icke genom omläggning av planen för utvidgning av Skillingaryds skjutfält kostnaderna kunde nedbringas. Då de begärda inlösenbeloppen för den mark, som avsetts att tagas i anspråk vid utvidgningen, anslöte sig till tidigare verkställd värdering och högst betydligt överstege den av Kungl. Maj:t år 1928 uppskattade kostnaden för utvidgningen, hade riksdagen ansett önskvärt, att en ny och fullständig värdering verkställdes genom artilleri- och fortifikationsdepartementens försorg. För den händelse det därvid skulle visa sig, att marken kunde förvärfvas för någorlunda skäliga kostnader, hade riksdagen funnit sig kunna medgiva ett successivt inköpande av mark efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. För detta ändamål syntes samma belopp, som anvisats för budgetåret 1928/1929, böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Riksdagen anvisade alltså för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor för utvidgning av Skillingaryds skjutfält.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 16 maj 1929 anbefalldes arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement att, med beaktande av vad 1929 års riksdag anfört rörande den planerade utvidgningen av Skillingaryds skjutfält, verkställa förnyad utredning i ärendet.

Vid en med anledning härav verkställd förnyad värdering beräknades kostnaderna för de för skjutfältsutvidgningen ifrågasatta markförvärven vid Skillingaryd till omkring 650,000 kronor.

I 1931 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkten 63) anförde dåvarande departementschefen, att någon annan lämplig lösning av frågan om anskaffande av erforderlig skjutfältsterräng för skarpskjutningsövningarnas ändamålsenliga bedrivande vid artilleriets skjutskola och Smålands arméartilleriregemente icke erbjöde sig, än att härför behöfelig mark förvärfvades vid Skillingaryd, samt att härvid den för 1928 års riksdag framlagda planen för skjutfältets utvidgning i dess huvuddrag följdes. Vad anginge storleken av det anslag, som för det närmaste budgetåret borde anvisas för ändamålet, syntes en summa av 100,000 kronor böra härför avses.

Riksdagen anförde i skrivelse den 2 juni 1931 (nr 328), att riksdagen icke kunnat undgå att finna, att den föreslagna utvidgningen av Skillingaryds skjutfält givits väl stor omfattning, och hade det synts riksdagen, som om vissa begränsningar härutinnan skulle kunna vidtagas. Särskilt hade riksdagen ansett, att ytterligare undersökningar borde verkställas, i syfte att vinna klarhet rörande möjligheten till överenskommelser med markägarna rörande nyttjanderätt till den erforderliga marken, utan att inköp därav behövde ske. Då det emellertid syntes önskvärt, att något belopp stode till Kungl. Maj:ts förfogande för möjliggörande av mera angelägna markförvärfv, hade riksdagen funnit, att ett belopp av 40,000 kronor borde anvisas för budgetåret 1931/1932. Riksdagen anvisade alltså för utvidgning av skjutfältet för innevarande budgetår ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor.

Genom beslut den 24 september 1931 anbefalldes Kungl. Maj:t artilleri- och fortifikationsdepartementen att inkomma med en i vissa angivna hänseenden fullständigare utredning i ärendet. Efter det arméförvaltningens artilleri- och

fortifikationsdepartement i anledning av nämnda uppdrag anmodat chefen för Smålands arméartilleriregemente att verkställa den infordrade utredningen, har denne uti en till departementen ställd, av kartor och skiss åtföljd skrivelse av den 16 november 1931 avgivit utlåtande i ärendet.

Sedan departementschefen redogjort för innehållet av berörda skrivelse har han för egen del i ärendet anfört följande:

»Den nu senast genom chefen för Smålands arméartilleriregemente verkställda förnyade undersökningen rörande behovet av mark för skarpskjutningarnas ändamålsenliga bedrivande å Skillingaryds skjutfält synes hava givit stöd för den mening, som, när frågan om utvidgning av skjutfältet första gången framlades för riksdagen eller i 1928 års statsverksproposition, uttalades av dåvarande chefen för försvarsdepartementet, nämligen att det vore nödvändigt att vidtaga åtgärder, i syfte att större markareal bleve disponibel för skjutningarna, samt att, då myndigheternas förslag till markinköp i stort sett sammanföll med, vad som betingades ur säkerhetssynpunkt, detsamma borde i huvudsak läggas till grund för utvidgningen. Denna mening omfattades, såsom framgår av förut citerade uttalande ur 1931 års statsverksproposition, jämväl av min närmaste företrädare i ämbetet.

Om det alltså torde vara nödvändigt att för skjutningarnas rationella bedrivande kunna disponera över ett terrängområde av i stort sett den omfattning, som i myndigheternas nämnda förslag avses, framgår å andra sidan av den nu gjorda undersökningen, att vissa av de för skjutningarna erforderliga markområdena ej med nödvändighet behöva av kronan besittas med äganderätt.

Regementschefen har ur synpunkten besittning med äganderätt *eller* disposition under nyttjanderätt indelat det i utvidgningsplanen ingående området i tre delar, benämnda den norra, den mellersta och den södra delen. Av dessa hava de norra och södra delarna betecknats såsom särskilt angelägna att förvärva med äganderätt. Den mellersta delen har ansetts kunna disponeras med nyttjanderätt. De olika delarnas läge och omfattning framgår av en till ärendet hörande karta nr 3.

En jämförelse mellan det föreliggande utredningsresultatet och det ursprungliga utvidgningsförslaget ger vid handen, att nu en areal av omkring 1,060 hektar anses böra förvärfvas med äganderätt mot förut avsedda omkring 1,640 hektar mark; med tillämpning av de priser, som vid 1929—1930 års värdering åsatts de olika fastigheterna, skulle kostnaderna för markinköpen nu belöpa sig till omkring 415,000 kronor, vartill kommer årlig gottgörelse för den med nyttjanderätt disponerade marken, under det att för realiserandet av det tidigare utvidgningsförslaget beräknades en kostnad av cirka 650,000 kronor.

Ofrånkomligt synes mig vara, att utvidgningen av skjutfältet vid Skillingaryd genomföres i den omfattning, som oundgängligen kräves för skjutningarnas rationella bedrivande och betingas av säkerhetssynpunkt. Härvid bör emellertid iakttagas, att förvärfv av mark med äganderätt icke sker i vidare mån, än detta med hänsyn till omständigheterna prövas nödvändigt. Det synes ej vara helt uteslutet, att vissa mindre inskränkningar i fråga om de till inköp föreslagna områdena utmed den östra gränslinjen skola kunna göras. Huruvida

det kommer att bli möjligt att på frivillighetens väg och på för kronan godtagbara villkor träffa överenskommelse med vederbörande markägare om överlåtelse av äganderätt respektive upplåtelse av nyttjanderätt, synes, av regementschefens utredning att döma, vara tvivelaktigt. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall besluta angående ifrågasatt utvidgning och det närmare sättet för utvidgningens genomförande liksom även beträffande villkoren härför. I de fall, då frivillig överenskommelse på antagbara villkor icke kan träffas med vederbörande om försäljning eller nyttjanderättsupplåtelse, torde expropriationsförfarande böra anlitas. På sätt i 1928 och 1931 års statsverkspropositioner förutsatts, bör utvidgningen av skjutfältet genomföras successivt, i den mån medel härför kunna beredas.

Vad angår storleken av för ändamålet erforderliga medel för budgetåret 1932/1933 har arméförvaltningen i sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för nämnda budgetår hemställt om anvisande av ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor. Då emellertid å förut nämnda av 1928, 1929 och 1931 års riksdagar gjorda medelsanvisningar för närvarande finnes tillgängligt ett sammanlagt belopp av omkring 100,000 kronor, anser jag mig under de nuvarande statsfinansiella förhållandena ej böra föreslå anvisande av ett större anslag än 20,000 kronor.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, som funnit de i statsrådsprotokollet omförmälda villkoren och de begärda priserna för den mark, som ansetts erforderlig för utvidgning av skjutfältet, alltför höga, har ansett, att det belopp av omkring 100,000 kronor, som redan finnes disponibelt för inköp av mark, bör av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för ändamålet i de fall, då så med hänsyn till avgivna anbud eller eljest kan anses bli för kronan förmånligt. Däremot torde ytterligare medel knappast böra anvisas, innan erfarenhet vunnits rörande frågan om och i vad mån markägarna äro villiga att nedsätta sina krav. Utskottet, som därför avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för budgetåret 1932/1933 av ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor för ändamålet, hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 april 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Widell, Olof Olsson, Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Bergström, Ernfors, Carlsson* i Gävle, *Pauli* och *Sandén* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Wiklund* i Brattfors, *Nilsson* i Bonarp, *Bengtsson* i Norup, *Törnkvist* i Karlskrona, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren, Eriksson* i Stockholm, *Olofsson* i Digernäs, *Andersson* i Höör, *Ward* och *Svensson* i Grönvik.